

**ХРИСТО БОТЕВ  
ТОВА ВИ ЧАКА!  
АКО НЕ Е ИСТИНА, НЕ Е И  
ЛЪЖА**

Част 0 от „Вестник „Будилник““

[chitanka.info](http://chitanka.info)

Пари, пари, пари! — рекъл едно време Наполеон I и зяпнал беше да глътне цял свят; пари, пари, пари! — думат нашите букурещки народни базиргени<sup>[1]</sup> и слухтят де кой ще да умре, за да му лапнат имотецът; пари, пари, пари! — думаше наш кир Михалаки и беше — чорбаджия. Парите са ум, парите са чувства, парите са живот, парите са бог. За пари Генович е станал шпионин, Найденов мекере, а Михайловски подлец — само нашите букурещки патриоти не работят за пари в кафенето, а за да им се смеле ястието в стомаха. Но от сичките тия златни телци достоен за нашата дълбока почит и за нашето високо внимание е кир Михалаки. А неговата орисница е обща за сичките „велики“ хора, неговата съдба е по-трагическа и от Дон Кишотовата.

Седим срещу Вознесение с дяда Обрешка Картункович на пътя и гледаме как си играят децата на „пещ-пещ-пещице“. Отдолу иде кир Михалаки и като върви, сякаш че и дуварите му думат: „Машаллах, машаллах! Голям човек, умен човек.“ А голям и умен човек беше кир Михалаки: шкембето му — де можеш направи такова шкембе — да събереш шкембетата и на шестех букурещки трътове, макар те и повече народен имот да са изяли; главата му — пет такива глави, каквото има „нашето доктор“, макар то да е професор „на букурещкото медицинско факултет“ и с конския си ум е зачудило и мало, и голямо. Главата и шкембето на кир Михалаки нямаше ги по сичките салхани<sup>[2]</sup>. В шкембето му свободно можеха седна пет души турци и да пият кафе; в главата му с трийсет яйца гъска да насадиш; а гърдите му — гърди нямат нашите чорбаджии. Лицето на кир Михалаки мязаше на подница, носът — на мухлясал грозд, ръцете — ръцете му се не виждаха отпред; а крака — само от краката му да направиш 5–6 попа. Отзад кир Михалаки беше някак по-деликатен: вратът му — като талията на свинята, гърбът — като табашки кош, а под гърба — кръгла манастирска трапеца.

— Бягайте беее-й! Бягайте! Чорбаджията иде! — извика едно от хлапетата, като зърна кир Михалакия, и обърна пети, та побягна като опърлено. Децата — едни избягаха, други като втрещени се прилепиха до дуварите, зачевъркаха носовете си и със страх чакаха да измине селският бик. А кир Михалаки — вятърът надул шкембето му като гемеджийско платно — плува ли, плува! „Их! Да има кой да ти избоде с някоя главня едното око, ще замязаш на циклоп“ — рекох аз на ума

си; защото тамам тогава учех гръцката митология. Но преди да посегне някой да избодне окото на кир Михалаки — кир Михалаки пресегна и улови едно хлапе за ухото. „Магарета ниедни... за вас черква няма, а? Хайде да се молите богу за бащите си и за майките си.“ „Оле-ле! Чичо Михалаки, откъсна ми ушенцето!“ — извика хлапето и се изкриви тъй, както не се е изкривявало и в ръцете на учителя си. Кир Михалаки пушна хлапето и подкара сичките гологаша соплковци да идат да се молят богу.

„Тъй и Наполеон е теглил ушите на народите, дорде най-после и него уловиха за ухото и го заведоха да се моли богу на св. Елена“ — помислих си аз тогава. Но тъй е и сега: светът, сякаш, направен е един други за ушите да се теглят. А като погледна, ушите на българите видат ми се много големи — май-май магарешки.

— Кольо бе, ти защо побягна, като видя чорбаджията? — попита дядо Обрешко хлапето, което беше вече излязло и подскачаше пред нас с коматче ръжен хляб в ръката си, от което, като отхапнеш, изтриваше си и сополите.

— Побягнах зер, че той тегли за уши.

— А че защо тегли?

— Защото е чорбаджия.

— Ами защо е чорбаджия?

— Хайде де! Защото има пари.

— Ами ако да нямаше той пари, ти немà не щеше да бягаш?

— Е-хе! Ще бягам аз ! Нямаше да грабна тогава тоягата на татя, пък да го закарам на блатото да го напоя — каза хлапето, но като се озърна, изведнъж улови дънцето на потурките си и не чу се — не видя. Погледнах: вятърът се обърна отгоре и шкембето повлякло кир Михалаки надолу. Кир Михалаки върви, а с него и жената на Мита Ченгелят с пеленаче дете на ръцете си и с още четири други подире си, накичени със сичкия салтанат на сиромашията и едно от друго по-дребни. Ченгелка плаче, а кир Михалаки се подсмива под мустак.

— Моля ти се, кир Михалаке, имай милост от бога — пусни Мита из хапуса<sup>[3]</sup>. За 30 гр/оша/ цял месец вече как лежи — а аз сама жена какво да правя? Толкова деца, а залък хляб няма вкъщи... от вчера не са яли...

— А че не съм те карал аз да раждаш толкова деца. Сиромаси хора сте — да сте правиле икономия.

— О-ох, не думай, кир Михалаке, каква кумания да правиш, като кумът — той по̀ сиромаш от нас? За дрешки, за свещи, за туй — за онуй, се ние си харчиме. Само попът — невидяло му се попството, — само той ни зе 9 гроша за кръщение. Пък с 30 гроша кое първен? И то пак отколе да сме ти платиле тия пари, ама нà: магарето го притисна глината, свинята я убиха у вас в градината, а кокошките — ако не вярваш, ела виж — до една изпукаха от пипката... Няма, няма отде да зема; една верига и една черга бяха остале, и тях донесох у вас... Не зная вече какво да правя!

— То не е моя работа. Хилядо пъти ти казах: донес 30 гроша, пък си земи и чергата, и веригата, и мъжа... Ако не — хайде, деф ол бурдан<sup>[4]</sup>; ако ти е мил мъжът, иди и леж с него в магарешкия рай! Аз й казвам да е правила икономия, тя ми разправя, че кумът, попът и магарето й биле криви! Бе хей, мерет<sup>[5]</sup>, пари ако нямаш, ум барем в главата си нямаш ли? Разбери какво ти хортувам.

— О-ох, ох! Смили се, кир Михалаке, какви пари и какъв ум искаш от жена? Който има в кесията, той има и в главата, ами аз? Тежко ми и горко с толкова деца!...

— Ха! За тая хората — „бог да прости“. Затова ти казвам аз, че мене ми трябват пари — пари — парииий! Разбра ли? Донес 30 грошовца — пък да пусна мъжецът ти, разбра ли?

— Разбрах... — едвам продума Ченгелка и с края на кърпата си зе да си трие сълзите. А кир Михалаки извади кърпата си из пазвата и изтри потът от прекрасното си лице. „Умори ме май с проклета жена“ — изпъшка той и тръгна след шкембето си.

— Пари да те парят по дроба! Веригата, що ми си зел, дано на шията ти ръжда да я изяде! А с чергата ми носилото да ти покроят! — пропя, или се едно проплака Ченгелка след кир Михалакия, и влезе в къщата си да набере бурен и да нахрани децата си.

\* \* \*

— Бабо мари, защо не духнеш туй пусто кандило, ами свети на котката, та драще по рогозката и ме не оставя да заспя?

— Грехота е бре, синко. Как да го духна, като тая ноц ще се вознесе господ?

— Аз пък мислех, че ти ще се вознесеш; гледам те замязала си на вампирин.

— Ех, баба, де тоя господ? Който е праведен, само той се вознася; ами аз — какви добрини съм сторила?

— Изгаси кандилото — ето ти една добрина. Среднощ е вече, господ трябва да се е вознесъл.

— А че зная ли? Ако се е вознесъл, то да го изгася, пък утре запали щà го по-ранко, хайде. — Баба стана да духне кандилото, но тамам да посегне, изведнъж 5–6 пушки изгърмяха наблизко нейде в махалата и тя остана като потрещена. Пушките повториха и вик: „Юря! Юря! Юря!“<sup>[6]</sup> — понесе се по сичката махала. Баба хвана да се кръсти и да бие поклони. — „Бабооо, господ се вознася — чуеш ли?“ — „Мълчи бре! Какъв господ? Това се обирници.“ А пушките гърмят и виковете цепят дори небето.

— Прощавайте бееей! Прощавайте, добри хора! Отивам вече — изрева гърлото на кир Михалаки.- „Чуеш ли, бабо, кир Михалаки се вознася; чуеш ли, ангелите го влачат въз баиря?“ — „Млъкни бе, поразийо, какви са тия ангели от тебе, това са хайдути. Отиде добрият човечец!“ — „Моля ви се, братя! Моля ви се като на бога — недейте ме затрива. Пет дечица имам...“ — вика кир Михалаки, но тъй като че ли се дави. „Не съм те карал да раждаш толкова деца“ — отговаря свети Архангел и ножовете без *икономия* плющат по гърба на кир Михалаки. Вознесение! „Бабооо, вознесе се вече — хайде изгаси кандилото.“ И наистина — баба ми не беше дотолкова диван: позна, че не господ се вознася, а кир Михалаки, и от страх да не зърнат и нея ангелите и да додат да я вознесат, тя духна кандилото и влезе да се моли богу под чергата. И, слава богу, котката престана да дращи по рогозката и аз си заспах.

На другия ден, Вознесение Христово, цял град празнуваме вознесението на кир Михалаки. Едни приказваха, че видели как ангелите метнали на шията му верига и на главата му положили венец — нажежена перостия<sup>[7]</sup>; други учеха, че кир Михалаки вече се е посветил и в раят със синовете на бога яде попара; а трети проповядваха, че ангелите вознесли и три торби с пари: а това не е било лъжа, защото и бог, като чорбаджия, без пари и той надали ще може да има ум. Но аз зная само това, че на Вознесение Ченгелка запали на св. Мина свещ за 10 пари, но то затова, че мъжът ѝ не беше

вече в хапуса. Кир Михалаки с пари откупи се и от бога. След един цял месец затвор не в магарешкия, а в божия рай кир Михалаки си дойде, но само без пари, без ум и с име, прекръстено от чорбаджи кир Михалаки на *Михал*.

И тръгна Михал да разказва на раята си за своя чорбаджилък и за своето вознасяние, и децата не бягат вече от него, а изскочи едно отпреде му, па го бодне с пръстче в шкембето и рече: „Какво имаш тук, Михале!“ Михал каже. „Ами кога си ги изял? Когато беше чорбаджия ли?“ А друго отзад плюне на пръстчето си, пък се затече и бъзикне чорбаджията. А дядо Обрешко се смее, смее, смее и дума: „Не стига на магарето крастата, ами и мухите го хапят.“

*(Ще се свърши в 4 брой.)*

---

[1] Търговци, търгаши. ↑

[2] Кланици. ↑

[3] Затвор. ↑

[4] Махай се отгук! ↑

[5] Дърто. ↑

[6] До гуша. ↑

[7] Триножник за огнище. ↑

**Издание:**

Вестник „Будилник“, г. I, брой 3 от 20 май 1873 г.

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.